

VERANTWOORDING BOUW POORTGEBOUW

Anneke Boonstra

Door de vele voorwerpen, vooral die, die in de grond (en dan nog vooral in leem of klei of veen) bewaard zijn gebleven, weten we veel over b.v. de grootte van huizen, putten, enz. en over het materiaal waarmee ze gemaakt zijn.

Maar van heel veel gewone gebruiksvoorwerpen (vaak van hout), die een boer toch nodig had, zijn nooit of heel weinig bewijzen gevonden.

Je kunt echter niet zeggen, dat ze er toen ook niet waren.

Je kunt wel zeggen, maar nooit bewijzen, dat de boeren waarschijnlijk wel zoiets bedacht hebben.

Als je deze denkstap hebt genomen, dan moet je beginnen met je in te leven in de ijzertijd.

Hoe zag de natuur eruit.

Wat voor soort bomen, struiken, grassen en groundbedekkers waren er in die tijd?

Was er water in de buurt (dus ook riet)?

Waren er al akkers (dus ook stro)?

Waren er zwerfstenen uit de ijstijd, of kleine ronde stenen van uit grote rivieren, die hun rivierbed verlegd hebben in de loop van de millenia?

Hadden er beekjes of rivieren gestroomd, zodat er leem of rivierklei in de grond zat?

Waren er wilde beesten (dus ook omheiningen tegen beesten)?

Waren er vijanden, (dus ook palissades)?

Heb je daar een beeld van, dan kun je aan de slag als je in het IJzertijddeel van het museum aan de slag wilt.

De moeilijkheid begint dan pas.

Grootste fout is vanuit de 21ste eeuw te gaan denken en maken.

Om je een stuk op weg te helpen moet je de serie foto's eens bekijken, die gemaakt zijn in andere culturen, en let er eens op, dat zij, met het materiaal uit hun omgeving tot leuke oplossingen komen.

Bekijk de foto's, die gemaakt zijn in andere nederzettingen ook eens.

Maar bedenk hier meteen bij, dat het ook 20ste eeuwoplossingen zijn, met misschien dezelfde 20ste eeuw fouten.

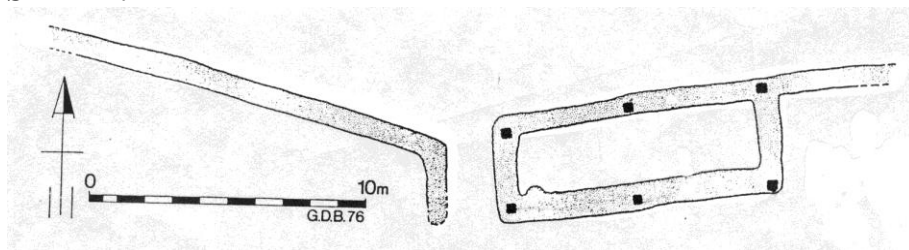
Heb je dan een paar ideeën gekregen hoe je iets gaat maken, weeg dan af welke methode het langst meegaat, want reken maar (ik kan het niet bewijzen) dat boeren uit de IJzertijd ook geen zin hadden elk jaar weer iets te moeten vervangen, terwijl het ook 4 jaar mee kan gaan met iets meer werk.

Wil je huizen of gebruiksvoorwerpen experimenteel gaan maken, dan moet je:

- a. Eerst zoeken in archeologische artikelen of er iets over bekend is
- b. Zo ja,
kijken of het materiaal waarmee je wilt bouwen of maken ook in onze streek groeide.
Zo nee, de foto's bekijken van andere culturen en nederzettingen
- c. Een beslissing nemen hoe je het gaat maken
- d. Tijdsduur van het maken noteren
- e. Tijdsduur van slijtage/kapot gaan noteren

Succes

STAP A.

Deze plattegrond wordt door professor De Boe uit België gedateerd in de voor-Romeinse tijd in Grubbendonk. Grubbendonk ligt net over de Belgische grens, dus in de buurt van Eversham.

“Desondanks lijkt het waarschijnlijk dat we hier staan voor een deel van een omheining die uit een houten schutting of palissade moet bestaan hebben en waarvan de toegangspoort door een zware toren geflankeerd was. In deze greppels werd geen materiaal gevonden dat hun datering zou kunnen toelaten. Zij zijn zeker ouder dan de Claudische tijd, wanneer op dezelfde plaats een belangrijk gebouw werd opgericht. Wel stemt de verkleuring van de greppels overeen met deze van de kuilen die het hogervermelde schervenmateriaal uit de vroege IJzertijd bevatten en die allen ten noorden van de palissade lagen, zodoende waarschijnlijk buiten de omheining. Dit is echter een al te zwak argument om hun samenhang te kunnen aanvaarden.

De betekenis van deze sporen is niet direct duidelijk. Een militair karakter kan er wegens het ontbreken van een gracht vóór de palissade moeilijk aan toegeschreven worden. Wij menen eerder een vergelijking te kunnen maken met de schuttingen of palissades rond alleenstaande hofsteden of kleine dorpen, bestaande uit enkele hoeven met hun bijhorigheden. Voorbeelden daarvan zijn totnogtoe praktisch alleen buiten de grenzen van het Romeinse Rijk door opgravingen bekend geworden, zo o.m. te Wijster en Flögeln (14). Tijdens de laatste jaren werden dank zij de luchtfotografie ook in Noord-Gallië gelijkaardige omheiningen ontdekt (15). Algemeen wordt aanvaard dat zij tot vóór- of vroeg-Romeinse boerderijen behoren.

(14) W. A. VAN ES, *Wijster. A native village beyond the Imperial Frontier 150-425 A. D.*, [Palaeohistoria XI], 1967; P. SCHMID — W. H. ZIMMERMANN, *Flögeln — zur Struktur einer Siedlung des 1. bis 5. Jhs. n. Chr. im Küstengebiet der südlichen Nordsee*, in *Probleme der Küstenforschung im südlichen Nordseegebiet* 11, 1976, 1-77.

(15) R. AGACHH, *Fermes gauloises en Picardie*, in *Archeologia* n° 93, 1976, 14-21; ID., *Les fermes indigènes d'époque pré-romaine et romaine dans le bassin de la Somme*, in *Cahiers Archéologiques de Picardie*, 1976, n° 3, 117-138.

Uit: G. De Boe (1977): *De Romeinse vicus op de Steenberg te Grobbendonk*, in: *Arch. Belg.* 197, Brussel, pp 10-12, ..”

Dus stap A is gezet.

STAP B

In de 6 paalgaten van de toren zijn restanten eik gevonden, dus weten we dat ook met zekerheid. Inlandse eiken waren er genoeg in de ijzertijd. (zievan Andreas).

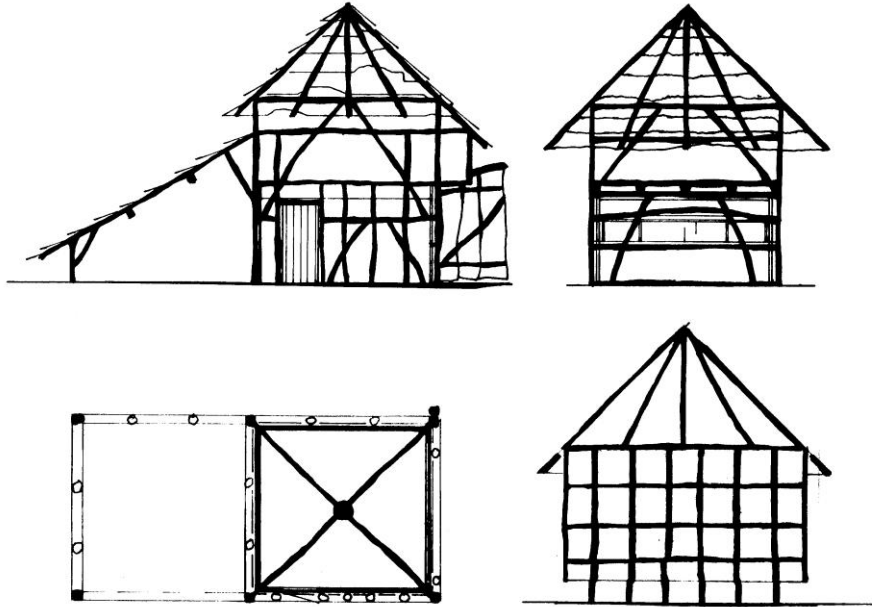
STAP C

Bouwtekening maken.

1. We wilden een vierkante toren maken, maar er waren 6 paalgaten. De rechthoek was 10,30 bij 4 meter. Onze oplossing werd een vierkante toren met er tegenaan een schuur, die als ossenkarschuur door het leven zou gaan.
2. Door de ligging spiegelde we de plattegrond, zodat de poort rechts van de toren kwam.

3. Omdat we het poortgebouw ook wilden gebruiken als bezoekersingang besloten we binnen in het gebouw een 20-eeuwse container te plaatsen. Daarin kon dan de administratie gedaan worden, met veel papierwerk, dat droog moest blijven.

4. Doordat er 2 verdiepingen waren moest het gebouw stevig gebouwd worden en kwamen we automatisch uit op vakwerkbouw, zoals nu nog in Zuid Limburg te zien is.

STAP D

De bouw.

We bestelden een container, met door ons bepaalde plaats van 1 deur en 2 ramen.

De container werd gezet op 4 stevig gestelde steunpunten.

Daaromheen bouwden we het poortgebouw.

De wanden werden wand voor wand gemaakt van gedisselde eik en op de grond liggend passend in elkaar gezet en daarna verticaal opgezet.

We hadden een fijne bouwploeg die 2 dagen per week fanatiek bouwde. Zoals altijd is wegens tijdgebrek niet bijgehouden, hoeveel uren eraan gewerkt is.

In 1993 was het poortgebouw + de poort + een deel van de omheining klaar.
Hieronder vanuit het museum gezien

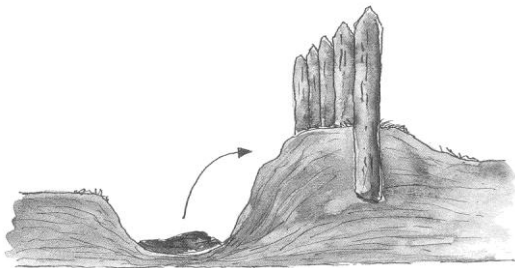
Van de buitenkant gezien.

De omheining was niet te zien op de opgravingsgegevens. Wel was er een ondiepe greppel te zien van ongeveer 80 cm breed en maximaal 30 cm diep. Ik veronderstelde, dat het zand uit de greppel, zie pijl van onderstaande tekening, werd opgeworpen tot een klein bergje, waarop een palissade werd gezet. Hier van aangepunte palen.

Van de palissade kan op deze manier niets teruggevonden worden, maar het lijkt me logisch, dat een nederzettinkje van enkele boerderijen toch in ieder geval omheind werd tegen wilde beesten zoals beer, wolf of vos, omdat schapen, geiten en varkens in ieder geval 's nachts binnen werden gehouden.

En misschien was het ook een bescherming tegen veedieven. Wie weet.

De poort moest stevig worden. Was ongeveer 4 meter breed.

We bouwden hem met een stevige kromme balk erboven, waarin de draaiers van de 2 deuren vielen. Uiteraard draait de deur aan de onderkant ook in een onderbalk.

De twee deuren konden aan de binnenkant op een ingenieuze manier geblokkeerd worden, zodat ze niet open konden.

De verticale balk (die op onderstaande foto aan de rechter deur hangt) wordt, als de linkerdeur ook dicht is, naar links gedraaid, totdat ze rust op 2 blokken, die in de linkerdeur zitten.

Daarna wordt de balk gezekerd met een pin, die bewaard zit op de verticale balk. Het werkt perfect, maar of het zo ook was weet niemand.

VERVAL:

